

Такім чынам, тэхналогія самастойнай работы студэнтаў-завочнікаў пры падрыхтоўцы семестравых заданняў, паказаная вышэй, не толькі дазваляе аптымізаваць вучэбную дзейнасць, але і стымулюе творчую ініцыятыву, варыянтнасць пошуку, актывізуе пазнавальную дзейнасць студэнтаў, садзейнічае фарміраванню індывідуальнай творчай манеры будучага спецыяліста-прафесіянала ў сферы музычнага мастацтва. Апошняе палажэнне асабліва актуальнае на сучасным этапе, калі ўся сістэма жыццядзейнасці грамадства паступова паварочваецца да праблем канкрэтнага чалавека. У гэтым сэнсе фарміраванне індывідуальнага творчага почырку ў прафесійнай дзейнасці яшчэ на этапе навучання ў ВНУ ўплывае на будучыя прафесійныя поспехі. А гэта адзін з элементаў самарэалізацыі асобы.

Таму авалодванне тэхналогіяй падрыхтоўкі семестравых заданняў па курсе “Інструментазнаўства і інструментоўка” і дысцыплінуе, арганізуе самастойную работу студэнтаў-завочнікаў, і садзейнічае фарміраванню практычных уменняў і навыкаў, неабходных для паспяховай прафесійнай дзейнасці ў сферы музычнага мастацтва.

Мархоцкі Я.Л., прафесар

МЕТОДЫКА АКТЫВІЗАЦЫІ ПАЗНАВАЛЬнай ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАў-ЗАВОЧНІКАў У ПРАЦЭСЕ ВЫВУЧЭННЯ СУЧАСНЫХ ГЛАБАЛЬНЫХ ЭКАЛАГІЧНЫХ ПРАБЛЕМ

У апошні час у свеце адбыўся моцны выбух “экалагічнай свядомасці”, узрасла трывога за стан нашага навакольнага асяроддзя, выкліканая неапраўдана інтэнсіўным знішчэннем прыродных рэсурсаў, знікненнем фауны і флоры.

У выніку прамысловага забруджвання паветранага басейна, сусветнага акіяна, нядбалых драпежніцкіх адносін да глебы ствараецца пагроза нават планеце, самому існаванню людзей. Рост колькасці аварый, катастроф разам са стыхійнымі бедствамі прывялі чалавецтва да рысы, калі навука павінна даваць фундаментальныя распрацоўкі, практычныя рэкамендацыі па зніжэнні аварыйнасці, умацненні бяспекі чалавецтва, цывілізацыі ў цэлым.

Колькасць фактараў, якія згубна ўплываюць на асяроддзе жыхарства, на жыццядзейнасць чалавека, стала катастрафічна небяспечнай.

Штогод у атмасферу планеты выкідваюцца больш за 250 млн. т пылу, каля 1 млн. т хімічных злучэнняў, у склад якіх уваходзіць свінец, болей за 113 млн. т сярністага ангідрыду, дзесяткі тон фтору, хлору, велізарная колькасць бензапірэну.

У вадаёмы планеты штогод скідваюцца каля 32 км³ неачышчаных сцёкавых вод прамысловых прадпрыемстваў, а ў воды сусветнага акіяна – да 100 млн. т нафты, нафтапрадуктаў. Асаблівую трывогу выклікае ўзрастаючая колькасць аварый нафтаналіўных суднаў.

У выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС у навакольнае асяроддзе трапілі дзесяткі мільёнаў кюры радыёактыўных рэчываў. Агульная плошча зон з узроўнем забруджвання па цэзію-137 15 Кі/км² і больш складае 10 тыс. км² (7 тыс. км² у Рэспубліцы Беларусь, уключаючы 3 тыс. км² у зоне адсялення). Урадавая камісія вызначыла, што ліквідацыя тэхнічных, эканамічных, экалагічных вынікаў аварыі будзе працягвацца некалькі дзесяцігоддзяў. Беларусь аб'яўлена зонай нацыянальнага экалагічнага бедства.

Навукова-тэхнічны прагрэс працякае намнога хутчэй за псіхафізіялагічнае развіццё чалавека. Сучасны чалавек аказаўся непадрыхтаваным і псіхалагічна, і фізіялагічна да катастрафічнага становішча, што патрабуе неадкладных дзеянняў. У апошнія гады нядбаласць людзей знізілася нагэтулькі, што тэмпы павелічэння колькасці аварый,

катастроф, пажараў, выбухаў, прыроднай небяспекі нашмат перавысілі магчымасці эфектыўнай аховы людзей.

Прырода запраграмавала для нас вялікі інстынкт самазахавання, але ў сучасных зменлівых умовах пражывання чалавека інстынкт часцей пачынае спрацоўваць насуперак праграме, г.зн. часам з'яўляецца прычынай аварый або катастроф. Так, Прэзідэнцкая камісія ЗША, Дзяржаўная камісія СССР усклалі віну менавіта на чалавечы фактар за аварыі на АЭС – Трымайл Айленд, ЧАЭС. Па віне чалавечага фактара здараюцца 60% авіякатастроф, 80% марскіх катастроф, 97% пажараў.

Узровень развіцця навукі значна адстае ад патрабаванняў, якія прад'яўляе цяперашні этап развіцця чалавечай цывілізацыі. Чалавек не ведае многіх заканамернасцей развіцця мікролізу Зямлі, сусветнай матэрыі блізкага космасу. Тым не менш з такімі “ведамі” ўрываецца ў космас, не маючы ўяўлення пра кволя сувязі, якімі апошні злучае нас з Сусветам.

Сукупнасць небяспечных падзей, з'яў, што нечакана ўзніклі на вызначаных тэрыторыях альбо аб'екце народнай гаспадаркі ў выніку стихійнага бедства, аварыі, катастрофы, эпідэміі, апізаатыі, эпифітаатыі і іх наступстваў, якія прывялі або могуць прывесці да чалавечых ахвяр, парушэнняў здароўя людзей, шкоды народнай гаспадарцы, навакольнаму асяроддзю, называюць надзвычайнай сітуацыяй. Напрыклад, прарыў нафтаправода Дзісна-Фаніпаль, калі разлілося дызельнае паліва, утварыў экалагічна складаную абстаноўку ў раёне Вілейскага вадасховішча. Можна прыгадаць буйныя пажары на прамысловых прадпрыемствах Гомеля, Мінска, Наваполацка.

Важнымі задачамі вывучэння курса “Асновы экалогіі” з'яўляюцца: паглыбленне і паглыбленне ведаў студэнтаў па асноўных раздзелах экалогіі; паказ ролі антрапагеннага фактару ў прыродзе, залежнасць здароўя чалавека ад ладу яго жыцця, змен у асяроддзі; абуджэнне інтарэсу да праблем экалогіі, фарміраванне камунікатыўных уменняў, гуманных адносін да прыроды.

Развіццё агульнай культуры чалавека, састаўнай часткай якой з'яўляецца экалагічная культура, праходзіць з дапамогай вывучэння глабальных экалагічных праблем сучаснасці. У форме пытанняў, адказаў, дзелавых гульняў, напісання рэфератаў тут вырашаюцца канкрэтныя экалагічныя праблемы.

Як формы абагульняючых заняткаў студэнтам прапануюцца дзелавыя гульні “Экалогія і мы”, “Наша планета – наша здароўе”. Гульня будзецца на аснове пытанняў і адказаў. Напрыклад, у гульні “Правілы паводзін у прыродзе” ставяцца пытанні: “Якая асноўная прычына самага страшнага для прыроды бедства – пажараў?”, “Якія правілы неабходна выконваць, каб не выклікаць іх?”. Прыкладны адказ павінен быць такі: у 97% выпадкаў пажары ўзнікаюць па віне чалавека па прычыне незахавання правілаў паводзін у лесе. Таму нельга разводзіць вогнішча ў сухое ветранае надвор’е на тарфяніках, сярод хвойнага маладняку, ля валежын, пнёў, паміж паверхневымі каранямі, пад шатамі дрэў на адлегласці менш за 3 м ад ствалоў дрэў, на пляцоўках, не абмежаваных мінералізаванай паласой глебы шырынёй 0,5 м. Адыходзячы, вогнішча трэба засыпаць, заліваць да поўнага знікнення дыму, пару; нельга курыць у лесе ў час хады, з’езджаць з дарог на аўтамабілях, матацыклах з рухавікамі ўнутранага згарання, падпальваць сухую траву, пакідаць шклянны посуд альбо кавалкі шкла і інш.

На пытанні, чаму нельга мыць аўтамабілі на беразе вадаёма і чаму трэба забіраць смецце з сабой, правільны будзе адказ: 5 г бензіна і іншых нафтапрадуктаў зацягваюць тонкай плёнкай 50 м воднай паверхні, парушаюць жыццёвы стан вадаёма; пакінутае ж смецце забруджвае навакольнае асяроддзе. Папера да свайго поўнага разлажэння будзе ляжаць 2 гады, бляшанка з-пад кансерваў – 90 гадоў, поліэтыленавы пакет – болей за 200 гадоў, шкло – практычна вечна.

На пытанні, якія сродкі недапушчальна прымяняць пры лоўлі рыбы і якія максімальныя нормы вылаву рыбы за

суткі, у адказах трэба паведамляць, што нельга прымяняць выбуховыя, атрутныя рэчывы, электраток, агнястрэльную, пнеўматычную зброю, колючыя прылады. Прамысловыя прылады лоўлі – сеткі, нераты. Нормы вылаву рыбы за суткі павінны быць не больш за 5 кг.

У дзелавой гульні “Экалогія горада” ставяцца пытанні: “Якія крыніцы забруджвання атмасфернага паветра найбольш небяспечныя, атрутныя, якія цяжкія металы забруджваюць глебу, паветра, ваду горада, які ўплыў усё гэта аказвае на стан здароўя чалавека?” Безумоўна, галоўнымі крыніцамі забруджвання атмасфернага паветра з’яўляюцца аўтамабільны транспарт, прамысловыя прадпрыемствы, сельская гаспадарка, курэнне, цяжкія металы (свінец, ртуць, кадмій, селен, стронцій, талій, хром, малібдэн) і інш.

У раздзеле “Экалогія чалавека” асабліва ўвага надаецца шкоднай прывычцы чалавека – курэнню, а таксама пытанням гучнасці мовы, музыкі. У тытунёвым дыме ўтрымліваюцца канцэраген бензапірэн, цяжкія вадарод, радыёактыўны палоній і іншыя — усяго больш за 80 шкодных рэчываў; адна цыгарэта пры згаранні дае адзін літр дыму, у 1 см³ якога ўтрымліваюцца каля 600 тыс. дробных часцінак сажы. Курцы пры іншых аднолькавых умовах у параўнанні з некурцамі хварэюць у 10 разоў часцей на рак лёгкіх, у 5 разоў часцей – на рак гартані, у 6 разоў часцей – на бронхіт, у 2,8 – на язву страўніка: хваробы органаў крывазабавоту сустракаюцца ў іх у 2,6 разы часцей. Сажы, дэгаць, пыл з цягам часу паралізуюць найтанчэйшыя раснічкі клетак, якія засцерагаюць слізістую абалонку ад забруджвання. Гэтыя рэчывы назапашваюцца ў лёгачных пухірках, абцяжарваюць газаабмен пры дыханні. Да таго ж, людзі, што знаходзяцца побач з курцом, атрымліваюць да 80% шкодных рэчываў, якія выдзяляюцца пры курэнні. Павышаны ўзровень шуму мае кумулятыўны эфект, выклікае параженне нервовай сістэмы, язвенную, гіпертанічную хваробу, зніжае слых, змяншае працягласць жыцця.

Галоўнымі экалагічнымі праблемамі сучаснасці, такім чынам, з'яўляюцца змяненне клімату, станчэнне азонавага слоя, недахоп пітной вады, забруджванне падземных вод, згубны ўплыў пестыцыдаў на здароўе насельніцтва, кіслотныя дажджы, знікненне біялагічнай разнастайнасці, назапашванне ў біясферы рэчываў-ксенабіётыкаў і інш.

Марэцкі А.І., дацэнт

АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ ПАВЫШЭННЯ ЯКАСЦІ ПАДРЫХОЎКІ СПЕЦЫЯЛІСТАЎ БЕЗ АДРЫВУ АД ВЫТВОРЧАСЦІ

У структуры Беларускага ўніверсітэта культуры факультэт завочнага навучання існуе з 1 кастрычніка 1975 года. Зразумела, з таго часу адбыліся вялікія змены не толькі ў жыцці інстытута, які ў 1993 годзе стаў універсітэтам, але і факультэта.

У адпаведнасці з патрабаваннямі жыцця на факультэце пашыралася падрыхтоўка спецыялістаў. Так, калі ў 1975/76 навучальным годзе студэнты вучыліся толькі на дзвюх спецыяльнасцях і шасці спецыялізацыях, то ў 1997/98 навучальным годзе – адпаведна на дзевяці спецыяльнасцях і дваццаці дзвюх спецыялізацыях. Усе спецыяльнасці і спецыялізацыі дзённай формы навучання маюць месца і на завочнай, акрамя літаратурнай работы і дырыжывання. У той жа час на факультэце ў гэтым годзе адбудзецца першы выпуск па спецыяльнасці “сацыяльная работа”, якой няма на стацыянары.

За час існавання факультэта яго закончылі звыш 11 тысяч чалавек. Нельга знайсці такія месцы ў рэспубліцы, дзе б не працавалі нашы выпускнікі на розных пасадах: арганізатарамі і кіраўнікамі народнай самадзейнай творчасці, метадыстамі культурна-асветнай работы, бібліятэкарамі, рэжысёрамі і інш. Сярод іх У.Гром, кіраўнік ансамбля